

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan kokous 6.11.2019

1. Kokouksen avaus, työjärjestyksen hyväksyminen ja pöytäkirjantarkastajien valinta

Päätös: avattiin kokous, hyväksyttiin työjärjestys sillä muutoksella, että Ollako vai eikö olla -tutkimus esiteltiin ennen Lindtmanin puheenvuoroa ja valittiin pöytäkirjantarkastajiksi Harun Osmani ja Miia Lindell.

2. Kulttuuriseppä-raadin valinta

Vantaalla valitaan pian vuoden 2019 Kulttuuriseppä, joka on järjestyksessä jo kolmastoista. Haku päättyy 12.11. ja tunnustuksen saaja julkistetaan Monikulttuurisessa itsenäisyyspäiväjuhlassa Martinus-salissa 6.12. Neuvottelukunnasta valitaan vuosittain kaksi edustajaa Kulttuuriseppä-raatiin.

Päätös: valittiin raatiin Nejdet Karadag ja Pia Rannikko ja merkittiin tiedoksi.

3. Ollako vai eikö olla - Tutkimus viiden kieliryhmän kiinnittymisestä Suomeen

Tuoreen tutkimusraportin mukaan Suomen suurimmat ulkomaalaistaustaiset kieliryhmät kokevat pääsevänsä hyvin sisään suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomalainen identiteetti on sen sijaan harvalla. Tutkija, VTT Ville Pitkänen e2 Tutkimuksesta kertoi neuvottelukunnalle raportista, jossa tarkastellaan pääkaupunkiseudulla asuvien asenteita, identiteettejä ja kiinnittymistä Suomeen yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Sen jälkeen osallistujat keskustelivat yhdessä.

Tutkimuksessa keskitytään viiteen suurimpaan kieliryhmään, venäjän-, viron-, somalin-, arabian- ja länsimaisiin englanninkielisiin. Tutkijat tekivät 300 käyntihaastattelua vastaajien omalla äidinkielellä, ja otos vastasi kohderyhmän koostumusta. Tiivistetysti voi sanoa, että kieliryhmien välillä ja sisällä on suuria eroja, joihin vaikuttavat ikä, sukupuoli, maahantulon syy, työtilanne jne. Kaikki ryhmät ovat jossain määrin kiinnittyneitä, ja tuloksissa on myös kysymyksiä herättäviä ristiriitaisuuksia. Osa vastaajista tuntee itsensä juurettomiksi eikä samaistu lähtömaahan eikä Suomeen. Alla muutama poiminta tuloksista:

Vironkielisistä harva kokee itsensä suomalaiseksi eikä tunne suurta tarvetta integroitua, luultavasti Viron läheisyyden vuoksi. Eniten olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa kokevat somalialaiset, ja heillä on myös eniten rinnakkaisia identiteettejä. Kieliryhmissä on aika paljon hajontaa sen suhteen, haluavatko ihmiset asua omiensa parissa, useimmiten näin on somalialaisten kohdalla. Tutustuminen suomalaisiin vaihtelee suuresti kieliryhmän mukaan. Englanninkielisillä on paljon suhteita, kun taas somalin- ja arabiankielisissä on paljon sellaisia, joilla ei ole lainkaan kontakteja.

Kysymys yhdenvertaisuudesta ja syrjinnästä jakaa vastaajia kahtia. Mielenkiintoista on, että erityisesti arabiankieliset kokevat eniten yhdenvertaisuutta, kun taas somalinkieliset ovat kriittisimpiä. Kriittisyys näyttää myös lisääntyvän ajan myötä – kertooko se kasvavista odotuksista?

Työmarkkinoilla somaliankieliset ja arabiankieliset kokevat eniten syrjintää, asia joka on vahvistettu myös muissa tutkimuksissa. Viron- ja englanninkielisiä lukuun ottamatta moni kielivähemmistön kuuluva myös kokee, että media antaa liian kielteisen kuvan heidän edustamastaan kieliryhmästä. Englanninkielisten syrjintä vähenee ajan myötä, mutta somalinkielisillä näyttää olevan päinvastoin.

Herää kysymys, mikä on vialla, kun työmarkkinasyrjintä lisääntyy Suomessa vietettyjen vuosien myötä.

Kriittisyydestä huolimatta lähes kaikki viihtyvät Suomessa ja moni haluaa jäädä pysyvästi, sitä varmemmin mitä pidempään on asunut maassa. Maahantulon syy vaikuttanee asiaan, koska arabiankielisisistä (usein turvapaikanhakijoita) suurin osa haluaa jäädä Suomeen pysyvästi.

Raportin johtopäätös oli, että tulevaisuudessa Suomeen muodostuu uusia etnisiä ja kulttuurisia vähemmistöjä, joissa vähemmistön kieltä ja identiteettiä ylläpidetään sukupolvesta toiseen.

Keskustelussa pohdittiin mm. kotoutumisen ehtoja ja kulttuurien säilymistä. Aadan toi esille, että suhteet suomalaisiin muodostuvat helpoiten koulussa tai työelämässä ja jos ei ole kummassakaan, on vähemmän tarttumapintaa suomalaisuuteen. Mielenkiintoista on, että somalikulttuuri ja kieli tuntuvat säilyvän Suomessa paremmin kuin muualla. Esille nousi myös kysymys sopivasta tasapainosta suomalaiseen kulttuuriin kasvamisessa ja oman kulttuurin vaalimisessa. Oman yhteisön sisälle sulkeutuminen ei ole toivottavaa, ja tärkeämpää kuin identiteetti on saada kaikki osaksi yhteiskuntaa. Kotoutumisen edistämiseksi tarvitaan selkeästi panostuksia kieleen ja työllistymiseen. Sen lisäksi pitäisi saada ihmiset paremmin kiinni sosiaalisiin verkostoihin, joissa liikkuu paljon työllistymiseen vaikuttavaa hiljaista tietoa.

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

4. Maahanmuuttopolitiikan ja kotouttamisen ajankohtaiset asiat eduskunnassa

Kansanedustaja ja Vantaan valtuuston puheenjohtaja Antti Lindtman vieraili neuvottelukunnassa. Hän kertoi ajankohtaisista asioista ja avasi pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman *Osallistava ja osaava Suomi* tavoitteita erityisesti maahanmuuttopolitiikkaan ja kotouttamiseen liittyvissä kysymyksissä etukäteen lähetettyjen kysymysten pohjalta. Sen jälkeen keskusteltiin yhdessä. Ohjelma löytyy [täältä](#).

Lindtman totesi hallitusohjelmasta, että se rakennettiin eri tavalla kuin aikaisemmat ohjelmat eli ilmiöpohjaiseksi, kun ne yleensä laaditaan ministeriöittäin. Uusi työskentelytapa tuotti ongelmia asioiden rajaamisessa ja vastuuden määrittelyssä. Lindtman itse veti *Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi* -työryhmää.

Kotouttamisen uudistamistarpeista hallitus laati kokonaisvaltaisen toimenpideohjelman eduskunnan hyväksymän tarkastusvaliokunnan mietinnön pohjalta. Toimenpideohjelma annetaan selontekona eduskunnalle vuoden 2020 loppuun mennessä, ja sen pohjalta tehdään tarvittavat lakimuutokset. Valtion kotouttamisohjelman 2020-2023 (Valko) ja toimenpideohjelman valmistelu yhdistetään. Kotouttamisryhmän linjausten mukaisesti kotouttamista pitää vahvistaa, tehostaa, nopeuttaa ja sen velvoittavuutta lisätä. Siihen tarvitaan prosesseihin liittyviä ja rakenteellisia muutoksia. Seuraavassa on joitain keskeisiä toimia:

- Kotoutumiskoulutusten volyyymi ja laatu pitää miettiä uudestaan ja niiden velvoittavuutta lisätä. Erityishuomiota kiinnitetään naisiin, jotta heidät saataisiin paremmin palveluiden piiriin.
- Osaamiskeskusja vahvistetaan ja hyödynnetään hyvien mallien levittämiseen

- Työperäistä maahanmuuttoa lisätään ja erityisosajien prosessia pyritään nopeuttamaan. Toisaalta tarveharkinta säilytetään ja alipalkkaus sanktioidaan. Tutkintojen tunnustamista sujuvoitetaan.
- Humanitaarisen maahanmuuton reitit pidetään erillään ja perheenyhdistämistä kohtuullistetaan.

Kansanedustaja sai etukäteen pohdittavakseen seuraavat kysymykset: Miten työmarkkinoille pääsyä nopeutetaan ja siellä pysymistä tuetaan? Miten edistetään kotoutumista silloin, kun ollaan pitkäkestoisesti/toistuvasti työelämän ulkopuolella? Miten edistetään "toiseen sukupolveen" kuuluvien yhdenvertaisuuden tosiasiallista toteutumista? Miten luodaan edellytyksiä yhteenkuuluvuuden tunteelle keskinäisistä eroista huolimatta?

Neuvottelukunta keskusteli kysymyksistä Lindtmanin kanssa vastaamisen lomassa. Keskustelua syntyi muun muassa kotouttamistoimenpiteiden sisällöstä, niihin tarvittavista resursseista, humanitaarisesta maahanmuutosta ja paperittomien asemasta.

Todettiin yhteisesti, että prosesseja tulee sujuvoittaa sekä TE-hallinnossa että Migrissä. Hallitusohjelmaan kirjattu kotouttamisen yhden vuoden tavoiteaika sai osakseen kritiikkiä epärealistisuudesta. Kotoutumiskoulutuksiin osallistumisen velvoittavuus sai kannatusta, mutta huomautettiin, että lyhyempi kotoutumisaika vaatii myös enemmän resursointia. Kotokoulutukset pitäisi linkittää paremmin työelämään eikä palveluissa saisi olla katkoksia. Suurin osa on koulutettavista on motivoituneita, mutta osalla traumatisoituminen estää tehokkaan opiskelun, joten mielenterveyspalveluita olisi tärkeää tarjota oikea-aikaisesti ja ennen kotokoulutusta.

Jos halutaan tarjota yksilöllisempää kokonaisvaltaista palvelua, niin TE-hallinnossa tarvitaan enemmän henkilökuntaa. Suomessa saattaa asiantuntijalla olla lähes kymmenkertainen määrä asiakkaita (270-300) verrattuna Ruotsiin ja Tanskaan. Lisäksi kunnat tulisi huomioida paremmin kuntakoikeilussa ja tarjota enemmän resursseja isoille kunnille, joille on tulossa yhä enemmän vastuita. Anonyymi rekrytointi ehdotettiin otettavaksi laajemmin käyttöön myös Vantaalla. Viranomaisten myös kannattaa tehdä enemmän yhteistyötä yritysten kanssa ja tarjota niille tukea kielikoulutuksessa, jolloin maahan muuttaneista saadaan nopeammin veronmaksajia.

Oleskelulupaprosessi, sen pitkä kesto ja hankala paperityö herättivät keskustelua. Erityisesti heikoimmassa asemassa olevien oikeusturva huolestutti Migrissä esille tulleiden turvapaikkahakemusten käsittelyyn liittyvien ongelmien ja pakkopalautusten vuoksi. Opiskelijoiden lupia ollaan pidentämässä kahteen vuoteen, ja Lindtman uskoi, että tavoitteeseen kuukauden työilupaprosessista erityisosajien kohdalla on mahdollista päästä, jos hakemuksen liitteet ovat kunnossa. Vuonna 2015 tulleista moni on vielä turvapaikkaprosessissa ja laitostunut. Esitettiin, että vastaanottokeskusaika tulisi hyödyntää paremmin ja antaa työnteko-oikeus myös passittomille, mutta siihen liittyy lainsäädännöllisiä hankaluuksia. Heräsin kysymys perustoimeentulotuen tarjoamisesta paperittomille.

Maahanmuuton toisen sukupolven osalta ei voi enää puhua kotouttamisesta, vaan kysymys on palvelujärjestelmän toimivuudesta. Olennaiseksi nousee peruspalvelujen järjestäminen ja tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu. Hallitus haluaa panostaa segregatoon ehkäisyyn mm. resursoimalla enemmän tarvitsevien alueiden peruskouluihin ja omistus- ja vuokra-asumisen

sekoittamiseen kaupunkisuunnittelun keinoin. Yhteenkuuluvuuden tunnetta lisätään Lindtmanin mukaan parhaiten vähentämällä eriarvoisuutta, joten on pyrittävä parempaan yhdenvertaisuuteen.

Kysymykseen neuvottelukunnan aseman parantamisesta Lindtman kehotti tekemään yhteistyötä muiden toimielinten kanssa. Aloitteet ja kannanotot menevät varmimmin käsittelyyn, kun ne lähetetään sihteeristön kautta kaupunginhallituksen listalle.

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

5. Muut asiat

- Uusi Vantaa muuttaa rakenteita ja toimialojen edustajat saattavat vaihtua ensi vuonna. Toimialojen johtoryhmille on esitetty, että nykyiset jäsenet jatkaisivat siihen saakka, kunnes uudet toimialat on muodostettu.
- Toimielinten viestintä siirtyy Extranettiin. Sen käyttöönottoon on ollut koulutusta ja Pilviagentit voidaan pyytää myöhemmin tarvittaessa mukaan neuvottelukunnan kokoukseen.
- Tiedoksi vanhusneuvoston valtuustoaloite: "Kaupunginhallitus nimeää edustajansa vanhusneuvostoon ja -vanhusneuvosto voi nimetä keskuudestaan yhden edustajan kuhunkin lautakuntaan. Sama menettely esitetään koskevaksi kaupungin jokaista vaikuttamistoimielintä."

Päätös: merkittiin tiedoksi.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia ja päätti kokouksen klo 19.28. Seuraava ja vuoden viimeinen kokous pidetään 4.12. klo 17, paikka on kaupungintalo, huone Martinlaakso. Kaupunginjohtaja käy tuolloin tervehtimässä meitä.